

povzeti je morala njen osnovni ton. Meštrović pa je nasprotno arhitekturo podprejal kiparski kompoziciji. Vkljub raznolikosti v nazorih in v njunem umetniškem temperamentu pa je obema skupen globoko etičen odnos do umetniškega poslanstva in pa do vrhunca podarjena humanistična usmerjenost, ki preveva celotno njuno delo in življenje.

Uporabljena literatura:

Fr. Stelè, Josip Plečnik v SBL.

K. Strajnić, Josip Plečnik, Zagreb 1920.

K. Strajnić, Ivan Meštrović, Beograd 1919.

Ivan Meštrović, A monograph, London 1919.

Ivan Meštrović, Zagreb 1935.

Ostali viri: Dragoceni podatki, ki jih je ljubeznivo posredoval Kosta Strajnić in gradivo, ki ga je dal na razpolago Plečnikov nečak K. Matkovič; obema se tudi na tem mestu prisrčno zahvalim.

Med tekstom priobčene Plečnikove arhitekturne skice so v glavnem vse iz njegovega dunajskega razdobja, od leta 1898 do leta 1911.

PETORICA

Marijan Rožanc

Karel in Šone se s Koroške ceste, ob kateri stoji vse polno kmečkih voz, spustita skozi temačen prehod na Vojašniški trg. Znajdeta se v odmaknjenem, pozabljenem svetu. To je peščen trg in onstran njega strnjena, umazana in mokra pročelja na pol razpadlih hiš v popoldanskem soncu, tesno zaprta okna, ponekod zadelana s časopisnim papirjem, in okenske police z odloženo posodo, zavitki in odloženimi otroki. Sredi trga je presušen vodnjak, povsod po hišah nemo odprti portali v temačne veže, v njih vlažna in sphana zemlja.

Na trgu ni nikogar, samo dekle v prelahkem poletnem krilu, ki se poslanja po zidu pred vhodnimi vrta in se z jabolkom pred usti greje na soncu. Zagleda fanta, ostrmi z roko na prsni in si ju radovedno ogleduje, toda brž ko prideta malo bliže, se zgubi v vežo.

Karel in Šone se z Vojašniškega trga zgubita v Lent, med polrazpadle zgradbe, ki so povezane med seboj z železnimi oporniki in nizkimi svodi. Med hišami ju vodijo ozki prehodi in slepe ulice. Vseokrog njiju so debeli zidovi in majhna okna. Nad njima, nad strmimi strehami je le malo neba in visoko nekje mogočen betonski lok Glavnega

mostu, v katerem se odsvita Drava in po katerem hupajo avtomobili in se ženejo ljudje.

Fanta stopita v ozek, kamnit prehod. V njem se bosonogi otroci v globoki senci vneto igrajo pismo in ploščat kamen zvonko podrsava po tlaku med zaprtimi stenami. Pred fantoma se bledečih obrazov stisnejo za zid in za nekaj časa prenehajo z igro. Nekdo se še pravčasno polasti kamna, ga skrije za hrbet in — medtem ko gresta Karel in Šone mimo — se že vname prepir:

— Fučal si! Fučal!

— Saj si videl ta dva! To ne velja! Nisem mogel.

— Nič! Fučal si!

Za vogalom se Karel podviza naprej in popelje Šoneta čez prag. Fanta stopita v mračno vežo, na opečna tla med mrzlimi, vlažnimi zidovi, kjer Šoneta hladno spreleti po vsem životu. Karel je medtem že na lesenem stopnišču in vztrajno molči, ko da prijatelju z molkom daje priložnost, da si natančneje ogleda, kje vse ljudje stanujejo. Šone v mraku nevajeno tipa za njim, v nadstropje, kjer jima pot po stopnišču zapre lesena pregraja z vrati. Vstopita v tesno, obokano predsobo, ki je zastavljena z omaro, domala v temo, kajti svetlobe ni več od nikoder. Pod vodovodnim lijakom štrlijo v zrak preperele podnice in Šone se hrupno zaleti vanje. Ta hip se odpro steklena kuhinjska vrata, za katerimi gori slabotna luč, in v predsobo pogleda sivolas upokojenec, napne oči in ušesa, spozna Karla in zasitnari:

— Aha, zdaj se bo pa spet začelo: Ven pa noter, ven pa noter!

Zapre vrata in se zgubi nazaj v kuhinjo, medtem ko Karel brez besede potisne Šoneta skozi vrata na desni. Toda Šone, ki se je svojega ropota dodobra prestrašil, sprašujoče dvigne obrvi:

— Oče?

Karel zapre vrata in pokima. Šone se prestopi po sobi, v kateri je kolikor toliko svetlo, tako da je videti posteljo, mizo in predalčnik, na katerem stoji steklenica vina. Karel se premakne od vrat, ko za njegovim hrptom pogleda v sobo stari in odpahne vrata na stežaj:

— Vrata naj bodo odprta, da bo Rozalija videla v kuhinjo. Obenem se domisli in doda: — In ponoči si spet ropotal. Jaz te nisem slišal, ampak Rozalija pravi, da si opolnoči, ko si prišel, dvignil tak ropot, da ni zaspala vse do jutra. Daj, prosim te, malo tiše.

— V redu, pravi Karel poslušno, vendar z ihto: — Vrata bodo odprta in ponoči bom prihajal domov po prstih.

— Ne ropotaj toliko. To boš ja razumel: ženska dela in ji je potreben počitek.

Karel mu odločno prikima:

— V redu!

Stari se potolaženo zgubi nazaj v kuhinjo.

Karel se obrne k Šonetu:

— Kaj misliš, pravi Karel, da ga ne bo več prineslo nazaj?

Šone zmedeno zmigne z rameni.

— Kaj misliš, pravi Karel, da ga ne bo več prineslo nazaj?

Šone znova zmigne z rameni:

— Kaj jaz vem.

Karel se divje sprehodi med pohištvom in zatrdi samemu sebi:

— Bo, bo! Ti jaz povem: še pride. Ne bo dolgo, ko bo spet tu.

Hodi od omare do postelje in nazaj, po dolgem in počez in nikjer ne najde obstanka. Šone ga prepadeno gleda, se obrača za njim in že čuti, da se bo njun posel zavlekel.

— Starina, pravi. — Kaj hočeš...

Stari je v kuhinji in ima polne roke dela. Stoji pod žarnico, ki je izpod stropa potegnjena v kot, sklanja se nad električni štedilnik in gleda v lonec krompirja. Lovi posamezne krompirčke in jih preizkuša z vilicami. Po njegovi nestrpnosti je sklepati, da se mu s kuho mudi, toda voda v loncu komaj da vre. Na lepem ugotovi, da mu odjemalec ne odjema najbolje, potisne ga v stikalo, nakar jame znova loviti z vilicami po loncu. Krompir je brez dvoma kuhan, zato povezne na lonec pokrovko in ga starčevsko urnih nog odnese do lijaka v predsobi, toda še prej ga speče, da lonec zanese nazaj na štedilnik in da voda pljuske po tleh. Stari otrese opekle roke, izgrebe izpod pečice cunjo in z njo pobriše po tleh. Potem odnese cunjo v predsobo, kjer jo vrže pod vodovodni lijak, in obstane na sobnem pragu.

Karel pravkar prestavlja predalčnik in ga vleče od zida, tako da se steklenica na njem nevarno zamaje. Ujame jo za grlo, ko začuti v vratih starega in se s steklenico v rokah obrne proti njemu.

— Davi si spet vse posvinjal okrog lijaka, de stari. — Daj no, pazi malo, ne more Rozalija pospravljati še za tako. Res da je podnajemnica, ampak ne moreva z njo tako...

Karel se od starega ozre k Šonetu:

— No, kaj sem ti rekel! Je že spet tu!

Potem pravi staremu:

— Rajši povej, za koga je tale flaša?

Stari priskoči in mu iztrga steklenico iz rok.

— Kaj, pravi Karel, je ne boš odprl?!

Stari se umakne v predsobo in steklenico zaklene v omaro.

— To je za Rozalijo.

Šone se začudeno dvigne:

— Rozalija! Pa kdo je ta ženska?

Karel odmakne predalčnik od zida.

— Kdo?! se obregne. — Saj si slišal! Podnajemnica.

Počene za zid, odpre vratca v dimnik in se dvigne z natrgano aktovko.

Šone se mu zavzeto približa in oba skupaj se pomakneta na svetlo, k oknu. Šone hlastavo iztrga aktovko iz Karlovih rok, sede, si položi aktovko v naročje in že seže vanjo. Najprej privleče iz nje dva šopa ključev in vetrihov, nato vzame med noge dva samokresa, Saurer 7,35 in Laura 7,65. Na okensko polico razloži več odvijalk, francoski ključ, lovski nož in gumijaste rokavice, nakar strese iz aktovke še naboj. Rokavice, lovski nož in francoski ključ spravi nazaj v aktovko, tako da mu na okenski polici ostane samo še zajetnejši šop ključev, obe odvijalki, naboji in oba samokresa. Izvedeno vzame v roko eno in nato še drugo pištolo, jame otipavati cevi in udarne igle, nakar preizkusi še oba sprožilca.

Tu poseže vmes Karel:

— Eno! Ne dam obeh.

— Eno, eno, pravi Šone, ne da bi se dal premotiti v svojem ogledovanju. — Glej ga! Samo za enega imam kupca.

Vtem se odpro vrata v predsobo, nekdo se jame nadložno klatiti v vratih in fanta se ozreta, umolkneta.

Po predsobi se s težkim, utrujenim korakom primaje Rozalija, ženska srednjih let, v zimskem plašču in s cekarjem, namrgodena in naveličana. Že na prvi pogled je videti, da je v nadlego celo sama sebi, nataknjena spričo svoje revmatičnosti in svojih krčnih žil. Ne pogleda ne na levo ne na desno, kot bi hotela poudariti, da ji ljudje sploh niso mar, vstopi v kuhinjo in brez pozdrava odloži cekar na mizo. Potem se izmota iz plašča in ga obesi na obešalnik za vrati, nakar — ko da starega sploh ni zraven — stopi do štedilnika in pogleda v lonec:

— Kaj spet pacate?

Stari stoji onstran mize, ves v skrbeh.

— Pristavil sem malo krompirja, pravi. — Kar v celem. Lahko si ga narediš, kakor hočeš.

Rozalija nehvaležno pogleda po štedilniku in po tleh.

— Ne vem, kaj se matrate! Vse posvinjate, da je še več dela.

Stari zaskrbljeno pogleda po tleh.

— To je voda, pravi. — Malo vode mi je kanilo na tla.

Rozalija gre in prestavi lonec s krompirjem na mizo.

— Rajši vidim, da vse skupaj pustite pri miru. Bom že sama.

Stari zmaje z glavo:

— Že vem, kako je! Ko človek pride z dela, rad sede in je.

— Rajši vidim, da vse skupaj pustite pri miru, pravi Rozalija.

Spravi se k delu in stari se brezdelno prestopi iz kota v kot, da bi ji ne bil v napoto. Čez čas se spusti na stol in jo opazuje, kako si pripravlja obed; gleda jo in potrpežljivo čaka na kakršnokoli spremembo na njenem zakrknjenem obrazu, na morebitno prijaznost. Rozalija potegne iz kredence porcelanasto skledo za solato in jame drobiti vanjo krompir, ki jo peče v roke, da si jezljivo otresa prste. Vsa v opravkih nareže čebulo, nalije v skledo olja in kisa, nadrobi malo soli in sede za mizo. Brklja z vilicami po skledi, odsotno nabada oblice krompirja in posamezne grižljaje naveličano vlačí med zobmi, dokler sklede ne porine bolj na sredo mize:

— Boste tudi vi malo?

— Ne bom, de stari, nakar si utrujeno preide z roko čez čelo, potihem zastoka in pravi: — Najrajši bi kar kam šel.

Rozalija dvigne obraz iznad sklede:

— Pa pojdite! Name ni treba čakati.

Karel počene za zid in vtakne aktovko v odprtino, vstane, primakne predalčnik tesno k zidu in stopi do Šoneta. Zdaj sta na okenski polici samo še odvijalki in Saurer 7,35, medtem ko fant zavzeto prelistava šop ključev in vetrihov.

— Kakšen pa je tale?

Karel se skloni čez njegovo ramo in pogleda.

— Kakšen! Avtomobilski! Nato se posmeje: — Ti si mi tudi mehanik!

— Kaj boš zdaj! Saj sem si precej mislil.

Šone vstane, ko da sta končno opravila, spravi ključe in odvijalki v notranji žep suknjiča, seže po pištoli in jo hoče vtakniti v hlačni žep, ko ga Karel zgrabi za roko:

— Čakaj, čakaj! Ne tako hitro!

— Kaj? Glej ga! Mu moram ja pokazati.

— Komu?!

— Komu! Kupcu!

— Kakšnemu kupcu?

— Kupcu! O čem pa govoriva?!

— Pusti to! Poznam jaz tega tvojega kupca.

— Glej ga! Kaj pa zdaj kar naenkrat?!

— Ne boš me! Te gleda! Noben me še ni, pa me tudi ti ne boš. Šone se mu iztrga in skrije samokres na hrbet.

— Kdo te pa misli?!

— Ti, ampak me ne boš. Ni mi za pištolo. Jaz imam eno in ta mi je čisto dosti, ampak gre za to, da me ne boš. Rajši ti jo dam za šenk.

— No, potlej mi jo daj za šenk. Jaz jo vzamem.

— Rajši ti jo dam za šenk.

Šone se osramočeno posmeje in niti ne skuša več prikriti, da je hotel fanta prevariti.

— Dobro, potlej mi jo daš?

Karel jezno zamahne:

— Odnese jo k vragu!

Šone odstopi za korak, čimdalje od Karla, vtakne samokres v hlačni žep in naleti v njem na konjička. S konjičkom v rokah nekaj časa ne ve, kaj bi, nato ga položi na mizo:

— Na, jaz pa tebi tole.

Karel kipca niti ne pogleda:

— Je že dobro. Za kaj drugega me ne bi dobil, lahko mi verjameš.

Šone zadovoljno zakorači proti vratom in se obrne:

— Greš tudi ti?

— Grem. Kaj pa bom!

Milan v svojem gostilniškem kotu lista po Tovarišu in Karla in Šoneta prvi hip niti ne opazi.

Šone obstane pred mizo in se zareži:

— Sem mislil, da te bom dobil že pijanega.

Milan odloži revijo in jo s krožniki in ostalimi časopisi odrine od sebe, nakar se na dolgo, pronicljivo in z drobnim odtenkom prezira zastrmi v Šoneta. Naposled reče:

— Pa nisem. Res da nisem pričakoval, da boš prišel nazaj, ampak tako hitro vseeno ne obupam.

Šone se zareži in Karlu vzpodbudno namigne na Milana.

Karel je fanta tako in tako slišal in z zanimanjem prisede k njemu:

— Študent?

Milan mu suho odvrne:

— Dijak.

Karlu je hipoma žal svojega zanimanja, kajti fant za časopisi se drži vse preveč vzvišeno in nedostopno. Prevzame ga občutek nelagodnosti, ker se je pač zaletel, toda na vsak način bi rad dal Milanu vedeti, da tudi on ni tako neumen. Čez čas nekako tjavdan povzame:

— Tudi jaz sem bil bolj za knjige kot za kaj drugega!
Zdaj se Šone posmeje proti Milanu in namigne na Karla:

— Filozof!

— Kaj pa ti veš! se užaljeno obregne Karel. — Zdaj je, kar je, ampak toliko že vem, da bi bilo komaj, če bi imel univerzo. Vse te zafrkava.

— Kaj se pa pustiš?!

— Pustiš! Cepec! Kaj pa boš?! de Karel in se razsrjeno udari po čelu: — Če nimaš tule noter in nobenega spričevala!

Od točilne mize sem pride natakak.

— Poravnajmo, pravi in nastavi svinčnik na beležnico. — Najprej dvakrat menu: juha z rezanci, telečja rižota in mešana solata, potlej dvakrat pecivo, turška kava in pol litra rebule. Zapiše cene, nato dvigne svinčnik in pogleda Milana: Še kaj?

— Še, pravi Milan. Dvajset Morava, vžigalice in... Od natakakarja se obrne k Šonetu: — Koliko kruhov?

— Jaz dva.

— In trije kruhi.

Natakak si zapiše še to in zračuna:

— Osem sto devetdeset dinarjev!

Milan izlušči iz bankovcev tisočak in ga vrže na mizo:

— Devet sto!

— Hvala lepa, zapoje natakak, vrne stotak in jame pospravljati po mizi.

Šone pogleda Milana in Karla in vpraša:

— Kam pa zdaj?

— Jaz grem v cirkus, pravi Karel zadržano, ko da to velja samo zanj.

— Midva tudi, pribije Šone in pojasni svoje navdušenje proti Milanu: — Tam imam prijateljico. Cirkusantka! Hecna punca, boš videl.

Luna Park v Ljudskem vrtu pozno zvečer. Cirkuški šotor, na katerem utripajo vsevprek navešene žarnice in napis OPOLO, vrtiljak s kričavimi podobami zavaljenih žena, strelišče, zadaj vagoni in menažerija, v kateri lačno lajajo psi. Pred cirkusom skrbno zavešen vhod in voz, v katerem blagajničarka sloni na prodajnem okencu z dolgim ustnikom v rokah in samozavestno čaka na zapoznele obiskovalce. Muzika s starih gramofonskih plošč: Das machen nur die Beine..., Mamma. Ljudje po travi okrog vrtiljaka in pred streliščem: nekaj starejših, črno oblečenih mož in gospa, ki so obstali na svojem večernem sprehodu in zdaj v majski, pestri noči bledijo od spominov, gospo-

dinjske pomočnice v rožastih, poletnih krilih in debelih jopicah, ki gledajo v vrtinec sedežev nad sabo in se jim vrtili že od gledanja, da si željno grizejo ustnice. Sezonski delavci v težkih čevljih in s steklenicami po žepih, ki ne najdejo obstanka niti ob strelišču, kjer črno-polto dekle s papirnato rožo med zobmi neutrudno polni puške in se vajeno otepa pohotnih rok. Na vsake toliko zaglušujoč pok ekrazita, tuš cirkuške kapele in valovanje svetlega šotorskega krila, izpod katerega se razleže smeh, da se ljudje okrog vrtiljaka in pred streliščem ozrejo z zamujenimi, prikrajšanimi nasmehi.

Mimo cesta, po kateri hitijo do kraja brezbrizni ali zaskrbljeni ljudje, onstran stanovanjska poslopja z razsvetljenimi, tesno zaprtimi okni.

Pod šotorom gledalci zadržano zaploskajo, postrugajo z nogami po tleh in se za novo točko za spoznanje presedejo. Spodaj, na debeli plasti žaganja stoji dekle v jahalnih hlačah in škornjih in se s cirkuško okinčanim konjem na uzdi obotavljivo poslavlja iz maneže. Gledalci si že prižigajo cigarete, predstavljajo noge po praznih sedežih pred seboj in se zlecajo po trdih klopeh.

V vrhnji vrsti klopi Marija, Karel, Šone in Milan.

Zadnja točka jih očitno ni niti najmanj ogrela, toda pred tem so se že dodobra zasedeli in zdaj vdano čakajo, kaj še pride. Karel potegne iz suknjiča natrgan zavojček cigaret in raztrese nekaj tobaka po Marijinem krilu, tako da dekle vstane in si ga otepe. Fant medtem prižge in ponudi še Šonetu in Milanu, nakar frcne vžigalico čez gledalce daleč v manežo. Marija se mu občudujoče nasmehne in se oprime njegove rame, toda Karel se je takoj otrese:

— Ne znaš sedeti sama?!

Marija ga spusti:

— Oja, znam.

— No, potlej sedi!

Šone se nenadoma skloni naprej in pokaže z roko proti vhodu v manežo:

— Tinka!

Dekle se prikaže izza zavese v kratkem krilcu, pogleda po maneži in v zadregi, ko da se je prena glila, smukne nazaj za zastor.

Karel se zavzame:

— Kje?!

— Je že ni, pravi Šone in plane v smeh: — Da vidiš, kakšna!

— Kakšna?!

— Naga. Pa tiste suhe noge! Trlica! Šone pocuka Milana: — Si jo videl?!

Milan odkima in prikrajšano ugotovi:

— To sploh ni cirkus.

Šone neodpušljivo zmaje z glavo:

— Sranje! Nobenega akrobata. Nič.

Vtem bobnar na balkonu nad vhodom zabobna tuš.

Zavesa se široko razgrne in v manežo se potoglavo opoteče mlajši, počestno našemljen možak, ki sredi žaganja zgubi ravnotežje, pade in obleži, kakor je dolg in širok. Za njim se z zmagoslavnim nasmehom prikaže artist v črni, spodobni meščanski obleki, ob njem pa stopa Tinka, s kocem v naročju in na visokih petah, ki se ji vgrezajo vse pregloboko, da bi ujela koketen korak. Oba obstaneta sredi maneže. Artist zgrabi možaka za zadnjico, ga postavi nazaj na noge in surovo otepe z njega žaganje, nakar ga potegne za lase v malce sključeno držo. Medtem Tinka z olesenelim nasmehom razgrne koc in ga zviška povezne čez sključenega možaka, da je izpod koca videti samo še njegove čevlje. Dekle stopi na stran in obstane z rokami v bokih, zvita v pasu in z ного naprej, ki jo v kolenu zibaje povija nazaj k sebi. Artist se z vso težo svojega telesa nasloni na možaka pod kocem in široko zausti proti občinstvu, ko v manežo pribruna klovn z belo poslikanimi usti in jame hoditi v krogu. Artist se jezno obrača za njim, dokler ga ne prestreže s strogimi očmi, da klovn prestrašeno umolkne.

Artist pokaže na možaka pod kocem in znova zausti:

— Ovo je moj fotoaparati!

Klovn se zgane iz svoje negibnosti in zaživi:

— Fotoaparati! Pa šta onda čekaš? Ajde da se slikamo!

Artist se posmehljivo obrne proti občinstvu:

— Da li ste čuli?! Njega da slikam!

— Pa što?! Slikaj, brate, kad imaš več fotoaparati.

Artist malce strpneje:

— Dobro, šta bi ti hteo?

— Ja? Da se slikam.

— Da se slikaš! Vidi ti njega! Ali kako? Zašto? Kakvu bi ti sliku zapravo hteo? Za ličnu kartu?

— E, tako, pogodilo si. Za ličnu kartu. Samo neka ne bude suviše lična.

— Pa kakva onda?

— Pa takva. Bolje da sam lep.

— Bolje da je lep! Artist ga posmehljivo pokaže publiku, nakar se jezljivo in naveličano obrne nazaj h klovn: — Reci ti meni jasno: Kakva ti je slika potrebna. Za ličnu kartu ili možda malo poveča? Za pasport?

— E, tako, pogodilo si. Za pasport.

— Za pasport! Što, da ne putuješ možda na odmor? Za Nicu?

— E, tako, pogodilo si. Za Zenicu.

Gledalci se zasmеjejo.

Karel, Šone in Milan sledijo točki že zaradi Tinke. Cigarete jim pozabljeno tlijo med prsti, toda Šone vrže ogorek pod noge in užaljeno ugotovi:

— Sranje!

Karel iz sramu pred Tinko skrrije obraz v dlani:

— Glej jo, kako se drži!

Klovn v maneži prevzetno stoji pred fotoaparatom, toda slikanje se zavleče in možak stoji na vse bolj nestanovitnih nogah. Artist počaka, da se klovn omagano zruši v žaganje, ko se izmota izpod pokrivala:

— E, tako, pogodilo sam.

Podjetno počene k možaku, ki se še vedno znoji pod kocem, nastavi roke in pravi:

— Izbaci sliku!

Toda slike ni od nikoder. Artist razjarjeno sune možaka v zadnjico:

— Izbaci sliku, kad ti kažem!

Možak mu zadenski vrne brco in se pod kocem spet umiri.

— Izbaci! zakriči artist. — Jesi li fotoaparat ili nisi?!

Zdaj se izpod koca prikaže košček belega platna. Tinka priskoči, prestreže platno v roke, ga razgrne nad glavo in z razgrnjenim platnom, na katerem je narisana oslovska glava, dvakrat obhodi manežo. Bobnar znova zabobna tuš, medtem ko dekle pred razsrjenim klovnom pobegne za zaveso.

Šone se prizanesljivo nasmehne:

— Koza!

Fantje zmajejo z glavo in se razočarano zgubijo vsak v svojih mislih, medtem ko jih Marija zavzeto opazuje od strani in ugotavlja, nad čem se zgražajo. Tako posedijo molče in čakajo, čeravno od cirkusa ničesar več ne pričakujejo.

— Nič, pravi Karel bolj sam zase. — Nekaj pa vseeno je. Po moje so gospodje. Noben jih ne zafrkava.

— Koga? vpraša Marija.

— Te, cirkusante, pravi Karel in pogleda Milana: — Ne?

— Že imajo svoj prav. Hodijo po svetu in se jih nič ne prime.

Šone naveličano vstane:

— Gremo!

— Pojdimo, se odloči tudi Karel in pocuka Marijo: — Gremo!

Dekle ni docela prisotno:

— Zakaj?

— Zato, ker gremo.

— Zakaj? pravi Marija. — Saj še ni konec.

— Pa ostani, če hočeš, de Karel in se odpravi.

Dekle začudeno vstane.

Družčina se za Karlom pomakne po ozkem prostoru med klopmi. Bobnar na balkonu naznani začetek nove točke in v areno priteče temnopolt možak s turbanom; požiralec mečev ali ognja. Gledalec v zgornji vrsti se zagleda v manežo in pred Karlom nejevoljno umakne noge s prednje klopi:

— Kam pa?

Karel se stisne mimo njega:

— Ven!

Strelišče v mokri travi je že zagnjeno in domala v temi. Gruča cirkusantov stoji pod razsvetljenim vrtiljakom, ki se obrača s praznimi sedeži, taca v ritmu zanosne gramofonske plošče *Di blu, dipinto di blu* in se razgovarja o zaslužku pravkar minulega dne. Na desni, v menažeriji za stanovanjskimi vagoni vztrajno lajajo psi.

Šone se z družčino obrne na desno. Sam stopi naprej, med vagone.

Na stopnici pred vhodom v prvi vagon sedi možak v mornarski jopici in prekrizanih nog zamišljeno vleče iz pipe. Med vagoni nekje brni akumulator, medtem ko so vseokrog po travi razpredeni kabli električne napeljave. Pod cirkuškim šotorom vlada tišina. Iz tretjega vagona se spusti mlad možki, ekvilibrist, se sleče do pasu, odvrže majico na stopnice in se z latorjem pred sabo napoti po vodo.

Tinka si z nogo na vagonem okencu zategne nogavico, seže pod krilo in si jo zapne. V notranjosti vagona podrhteva slaba luč, za dekletovim hrbtom se prestopa prezgodaj ostarela ženska v zaprani, na čelo zavezani ruti.

Šone obstane pod oknom:

— Greš?

Tinka dvigne na okenski prag še drugo nogo in pohiti:

— Grem, grem. Pogleda po ženski in ji zaneseno pojasni: — Prijatelj.

Ženska stoji na tesnem ob mizici in si daje opraviti s posodo in kuhalnikom. Ne da bi se obrnila, pravi:

— Nemoj da mi pocepaš čarape!

— Bez brige, neću, de Tinka in živo pogleda skozi okno: — Kje so pa še drugi?

Ženska v vagonu pravi:

— Ako ti slučajno podje petlja, odmah sapunom.

Šone pokaže v temo med vagoni in Tinka veselo pomaha:

— Karel!

Ženska se obrne od mize:

— Jesi li razumela? Odmah sapunom.

— Jesam, pravi Tinka, gleda skozi okno, potihne in prizadeto vpraša: — Cigava pa je onale?

— Marija? se zavzame Šone. — Karlova.

Tinka prezirljivo odpuhne:

— Uh, kako je suha! In pomembno, kakor bi hotela povedati še vse ostalo, vpraša: — Si bil na predstavi?

— Bil.

— Pa?

— Dobra si bila.

— Lažeš! Danes že ne. Včeraj bi me moral videti, včeraj!

Tinka spusti krilo, vzame torbico in zapoje:

— Laku noć!

Ženska se obregne čez rame:

— Dovidjenja!

Tinka lahkotno skoči na tla, zgrabi Šoneta pod roko in vsa nasmejana zakorači proti Karlu, Mariji in Milanu. Mimogrede zagleda ekvilibrista, ki se umiva za bližnjim vagonom, stopi na prste in veselo zakliče:

— Pepino!

Pepino se ozre, otrese vodo z obraza in z mokrimi rokami od sebe pogleda izpod zalitih obrvi, nakar se zvedri:

— Ciao, Gina! Dove vai?

Tinka mu pomaha in prešerno pokaže na prijatelje:

— Idemo u grad. Došli su drugovi, da me posjete.

Dekle se smeje in presrečno otepa z rokami. Pred cirkuškimi ljudmi se postavlja s Šonetom in Karlom, pred njima je ponosna na svoje prijateljstvo s cirkusanti. Zaneseno, ko da Marije sploh ni zraven, se zaleti v Karla:

— Si slišal, kako mi pravijo? Gina!

— Zakaj pa Gina?

— Tako kot filmski igralki.

Šone dregne Milana in dvoumno pravi:

— Saj tudi si taka.

Tinka vtem zagleda možaka v mornarski jopici:

— Čile!

Cile otrese pipo ob stopnišče in počasi, dobrodušno pravi:

— Nemoj, curo, da vičeš na starca.

Tinka se navdušeno zahihota:

— Došli su mi drugovi. Idemo u grad.

Šone pokroviteljsko objame Milana:

— Kaj pa njega? Poznaš?

Tinka odkima, nato Milana pozorneje premeri od nog do glave in de:

— Mlad je še, mlad.

— Kaj mlad! pravi Šone in povzdigne glas: — Ta jih je poln! Čakaj, ga boš že še slišala. In vzpodbudno suno Milana: — Daj, povej ji kaj!

Milan se otrese njegovega objema:

— Kaj naj ji povem! Kaj pametnega ne bi razumela, neumnosti pa nima smisla. Te je že tako preveč.

Šone navdušeno poskoči in dregne Tinko:

— Ga slišiš! Slišiš! Potem doda: — A čakaj, to še ni nič. Glavno še pride.

Tinka se užaljeno namrdne:

— Kaj pa je rekel takega!

Vrata na cesto se odpirajo in zapirajo. Ljudje hodijo noter in ven, za mokro točilno mizo slonijo pijani gostje s pozabljenimi kozarci v rokah, tleskajo s težkimi jeziki, momljajo in se jezljivo ozirajo za ljudmi, ki hodijo iz gostilniških sob na stranišče. Natakarkar si v naglici baše v usta hrenovko. Za mizami ob zidu sedijo slučajni, žejni gosti, ki so mimogrede zavili na požirek in zdaj obrnjeni drug od drugega predstavljajo dvodecilitrske kozarce. Pijana ženska se je potegnula na konec točilne mize in z zvitim časopisom v rokah živo razpravlja sama s seboj.

Natakarica se z litrsko steklenico na pladnju prerije med pijanimi gosti do točilne mize, odloži pladenj in nedomiselno pogleda natakarkarja:

— Še liter ga hočejo. Naj jim ga dam?

Natakarkar se ozre po družini v kotu in pogleda še na uro nad barsko polico: kaže nekaj minut pred enajsto. Pogoltne zadnji zalogaj hrenovke, molče vzame steklenico in jo popustljivo napolni:

— Kaj pa hočeš!

Natakarica se s pladnjem pred seboj prerije nazaj v kot in postavi steklenico čez Šoneta na mizo. Z bežnim pogledom ošvrkne Milana, ki z glavo v dlaneh deluje na vso moč utrujeno, nato prevrže prtič z ene rame na drugo in pravi:

— Da veste: S tem zdaj so trije.

— Trije, pritrdi Karel, naliže vino v kozarce in se skloni nazaj k Tinki: — Kako praviš? Hrana, stanovanje in tisoč tri sto din? Na teden?

— Ne, pravi Tinka. — Za teh pet dni, kolikor je cirkus.

Dekle se s komolci široko opira na mizo. Od zapestja ji binglja v naročje torbica, noge je podvila pod stol, toda sicer je nestrpna, kakor da ji sedenje že preseda: s peto se tare ob stolno nožico in se sezuva in obuva.

— Dobro, pravi Karel. — Kaj pa potlej? Boš šla z njimi?

— Ne.

— Kaj pa boš?

— V Zagreb bom šla.

— Kaj boš pa tam?

Tinka se tajinstveno posmeje:

— Pri svojih bom. V Zagrebu imam svoje.

— Kakšne svoje?

Tinka se obrne vstran in noče odgovoriti. Rajši se muza in uživa v Karlovi zvedavosti. Čez čas, kakor v strahu, da je njena tajinstvenost že minila in da se bo pogovor zasukal drugam, privleče iz torbice fotografijo mlajšega moškega. Karel vzame fotografijo v roke in jo pogleda od bliže.

Tinka z nasmehom čaka na vtis, nato vpraša:

— Ima brke?

— Nima.

— Nima, pomembno de Tinka, — pa jih je imel.

Šone iztrga fotografijo iz Karlovih rok, jo kratko pogleda in prezirljivo odvrže na mizo:

— Zagrebški fretar!

Tinka plane in mu pripelje zaušnico.

Šone se prepadeno zgrabi za uho, toda Tinkina razdraženost mu slej ko prej izvabi nasmeh; kaj več kot razdražiti je tako ni hotel. Zasmeje se na vsa usta.

Milan se prizadeto zgane:

— Kaj se režiš?! Jaz bi jo nazaj.

— Ti! se vmeša Tinka in razburjeno spravi fotografijo nazaj v torbico. — Kaj bi ti, reva?

— Jaz bi jo nazaj, pravi Milan proti Šonetu. Že zato, ker ne pustim, da bi kdo izkoriščal mojo prizanesljivost. Udarila te je samo zato, ker misli, da je ženska. Da je tako in tako ne smeš nazaj.

— Ga slišiš! vzklikne Šone. — Ga slišiš! Sem ti rekel! Ta jih je poln. Če hoče, jih kar stresa.

— Uh, se prezirljivo namrdne Tinka. — Kaj pa je spet rekel takega.

Toda Šone navdušeno seže Milanu v lase. Milan ga udari po roki, plane na noge in zgrabi za stol:

— Ne dotikaj se me!

Šone napravi nedolžen, začuden obraz:

— Kaj sem ti pa hotel? Skuštral sem te.

Milan ga pahne od sebe:

— Jaz že vem, kaj hočeš.

Natakar za točilno mizo dvigne glavo in se zadere:

— Ej, vidva! Tule ni prostor... Kar na cesto!

Šone se na natakarkjev glas pomiri in se z istim začudenim, nedolžnim obrazom obrne proti Karlu:

— Kaj sem mu pa hotel? Nič. Skuštral sem ga.

Milan brez besede sede nazaj za mizo in si molče — kakor da je dosegel svoje, vendar zato še ne more biti kar takoj prijazen — napolni kozarec in ga zlije vase.

Ta hip vstopi v točilnico Rex z mlajšim, pretirano našminkanim dekletom. Fant, v tweedastem suknjiču in s svilenim robčkom, malomarno pozdravi natakarkja in z rokami v žepih ošabno stopi do vrat v gostinsko sobo. S praga se razgleda po prostoru in se podjetno razširjenih rok, da se mu na zapestjih zabelijo manšete, vrne do dekleta in jo jame živo pregovarjati.

Karel dregne Marijo in ji pokaže v smeri Rexa:

— Tale te ima na piki, ne?

Marija presenečeno odpre oči in jame nevedno utripati s težkimi vekami.

— Tale, ne? ji Karel znova pokaže proti vratom.

Marija pogleda in nevšečno — kakor da se je v sebi zgrozila spričo zoprne misli — prikima.

Karel fanta še enkrat premeri in se prezirljivo posmeje.

— Cepec, pravi zviška, toda s kancem zavisti in tesnobe. — Ne vem, kaj misli, da je. Manšete pa šimi robček...

Rex vzame deklo za roko in jo potegne za sabo v gostinsko sobo. Dekle se mu upira, vendar s svojimi šibkimi nogami na visokih petah ne najde opore, tako da spotoma smeje popusti.

Karel še nekaj časa prezirljivo gleda za njima, nato se z besedo na jeziku obrne k Mariji, toda deklo je medtem že znova prevzela dremavica in fant jo strese:

— Ej!

Marija zmedeno spregleda.

— Ej, povzame Karel, — kaj je zdaj?

— Nič, pravi Marija. — Domov bi šla.

Karel vstane in Tinka dvigne glavo:

— Kam greš?

— Jaz nikamor. Marija ...

Marija se odrevenelih udov skobaca izza mize in zaskrbljeno pogleda Šoneta:

— Ti ne greš?

Šone se jezno obregne:

— Ne!

Karel pospremi Marijo čez prag in na pločnik. Pripravljen je stopiti še nekaj korakov dalje, toda Marija namrgodeno obstane in noče nikamor. Karel zavzeto pristopi k nji in jo potegne od pjanca, ki je obstal v vratih in ju gleda, nato se začudi:

— Kaj je zdaj? Ne greš?

Marija se namrgodeno obrne od njega:

— Ne.

Mestni delavci v visokih gumijastih škornjih spirajo trg in tleskoma premetavajo vodovodne cevi po tlaku. Močan curek vode lije na skrajni rob cestišča, da Mariji in Karlu prši pod noge, vendar se ne zganeta.

— Te je strah?

— Ne.

— Kaj pa potlej?

— Nič.

— Nekaj že je.

Marija se še čvrsteje ustopi na mestu:

— Tudi Šone naj gre.

— Šone! se razjezi Karel. — Kaj jaz morem, če noče.

— Pa nič.

Karel zgrabi Marijo za ramena in jo popelje po pločniku:

— No, pojdiva, pojdiva!

Marija stiska glavo k fantovi rami, pridušeno ihtji in smrka.

— Ne cmeri se zdaj, jo treplja Karel. — Jutri po delu te pridem iskat.

Zaostane in jo gleda. Marija s počasnim korakom, kakor da sploh ne čuti, da fanta ni več ob njej, stopa tesno ob zidu in podrhteva z rameni. Noge vleče po tleh in čez čas, ko ji pride nasproti prvi človek,

začne z opuščeno roko vleči po zidu. Nazadnje zaide za vogal, ne da bi se ozrla.

Karel zmaje z glavo in se obrne nazaj v Rotovško klet.

Čistilka zanese iz stranišča vedro in metlo in se mimo točilne mize napoti v gostinsko sobo. Karel sede na svoje prejšnje mesto, ko se ob mizi ustavi natararica z beležnico in svinčnikom.

— Pospravljamo. Plačati bo treba.

Milan se pijano otipa po obleki in izprazni notranji žep svojega suknjiča na mizo, nakar znova zakoplje glavo v dlani. Natararica iz zmečkanih bankovcev izbrska tisočak in razprši kovance po mizi, nastavi beležnico na dlan in izračuna zapitek. Odruga vrhnji listek in ga z naštetimi stotaki vred poslovno ploskne ob mizo.

Šone pograbi denar nazaj na kup in ga porine pred Milana:

— Spravi!

Milan omagano udari s čelom ob mizo:

— Domov bi moral.

Šone poravnava denar — vsega tri, štiri tisočake in nekaj stotakov — in ga znova z drobižem vred še odločneje potisne predenj:

— Spravi zdaj!

Milan denar jezno odsune in se zravnava:

— Kaj bom zdaj s tem?!

Vendar se v istem hipu že iz zadrege otrezni: nikomur noče nič očitati. Pobere denar in si ga zmaši nazaj v žep.

Šone ga pogleda od strani:

— Jaz vem za denar.

Milan mu vrne nezaupen pogled, toda Šone se ne da zмести.

— Greš zraven?

Milan se noče prenaqliti:

— Kam?

— Boš že videl.

Milan pomisli in ne reče nobene, toda to je zdaj toliko, kot bi privolil. Šone se od njega obrne k Tinki.

— Greš tudi ti?

Dekle iz užaljenosti, ker vse doslej nikomur ni bila v mar, tudi zdaj noče reči besede. Mulasto pogleda proč, toda Šone vztrajno čaka na odgovor, tako da nazadnje vseeno izusti:

— Zunaj bom že stala.

Natararica stopi od sosednje mize, potegne prtljigo in ga zravnava pod brado:

— Gremo! Gremo!

Zunaj mestni delavci namotavajo svoje cevi. Iz hidranta sredi cestišča neusahljivo teče voda v potok ob pločniku, ki se na vogalu zлива v odtočni kanal. Natakár v Veliki kavarni onstran trga odstira okna in utrinja luči.

Šone, Milan, Tinka in Karel zavijejo v Gosposko ulico, malce navkreber. Šone se drži Milana.

— Samo strezniti se moraš.

— Mi je že bolje, pravi Milan.

Tinka nenadoma od zadaj pritajeno pocuka Šoneta za rokav, tako da se oba fanta ozreta, obstaneta in prepadeno ostrmita: Karel je zaostal in se obrnil nazaj.

Šone ga pokliče:

— Karel!

Toda Karel ne obstane, nasprotno: še pospeši korak.

Šone že hoče za njim, vendar se premisli in brez globljega upanja zakliče še enkrat:

— Karel!

Karel je že spodaj, na koncu Gosposke ulice. Stopa vse hitreje in hitreje in — ne da bi se ozrl — jo ubere čez trg, mimo električne ure in naravnost čez krog, ki ni namenjen za pešce. Podviza se do Velike kavarne in se spusti po stopnicah pod oboke Glavnega mostu.

Šone zaduši kletev in iztisne skozi zobe:

— Reva!

— Izdal nas je, pravi Milan s pijano nadahnjenimi očmi. Izdal, nič drugega.

Šone zamahne z roko in zakorači:

— Nič zato. Čim manj nas je, toliko boljše.

Šone, Tinka in Milan se na dvorišču za gostilno zberejo v pritajeno gručo. Tiho postojijo pod napuščem med gostilniškim straniščem in drvarnicami, pred katerimi so naloženi prazni zaboji pivskih steklenic in dva, trije sodi. V stranišču curlja voda.

Šone poskusi na kljuko gostilniških vrat, in ko se prepriča, da so zaprta, postoji še za kratek premislek, nakar z dozorelimi sklepi pošepne Tinki:

— Ti nazaj na cesto! Če kdo zavije na dvorišče, potrkaj na šipo, nič drugega. Midva bova skočila skozi okno.

Tinka zaskrbljeno ponovi za njim:

— Na šipo. Vidva bosta skočila skozi okno.

Šone seže v žep, zarožlja s ključi in odpirachi, toda prej ko se resneje loti dela, pridušeno krikne nad Tinko:

— No, pojdi zdaj!

Dekle se neodločno prestopi. Šone stopi proti njej:

— Pa ne, da te je zdaj strah?!

Tinka se obotavljivo, ne da bi se ozrla, pobere z dvorišča.

— Pa ti? pravi Šone. — Ti je zdaj boljše?

Milan strese z glavo, prežene motno vrtoglavico in prikima.

Šone znova zarožlja s ključi, odklene prva vrata, potegne za saboše Milana in vrata spet nazaj zaklene. V temi se zareži z belimi zobmi, odtipa dalje, spodbije omelo, ki sloni ob zidu, in izusti pridušeno kletev. Pri naslednjih vratih vprasne vžigalico, si ogleda ključavnico in z večšim obratom vetriha odklene tudi ta vrata; vlamljanje ga spravljaja v veselje in vsevdilj se reži z vrsto belih zob. Odvrže vžigalico, zaduši žerjavico pod nogo in se z Milanom ob sebi podviza v gostilniške prostore. Za na stežaj odprtimi vrati potegne na uho in se po prstih splazi do blagajne ob točilni mizi. Tu jame v temi otipavati blagajno, vprasne novo vžigalico in jo podrži ob sebi, vendar mu vse prehitro dogori, tako da si ne utegne ogledati niti ključavnice. Razburjeno vprasne še eno vžigalico in se skloni k blagajni, toda plamenček ga že speče v prste. Jezno spusti vžigalico na tla in domala obupano postoji v trdi temi; nedomiselno gleda proti Milanu, ki je ostal za vrati in ga ne more videti, nato pravi:

— Prižgi luč.

— Luč?! se zavzame Milan.

— Luč! Kaj pa bova?! Okna so zavešena. Samo hitro!

Milan jame tipati po zidu, najde stikalo in ga obrne. Nad točilno mizo zazveni fluorescentna tuljava, nekajkrat svetlo pomežikne, mrkne in zasveti s polno svetlobo. Gostilniški prostor vstane iz teme in fanta se živo spogledata; v svetlobi fluorescentne tuljave se zdita drug drugemu bleda in prestrašena. Toda Šone ve, kaj hoče: ogleda si ključavnico in tesno stisnjenih zob pobrška med ključi. Ovije majhen, nasekan vetrih z robcem, ga vtakne v odprtino in ga jame prav narahlo obračati. Na lepem se razvedri, naglo obrne vetrih in se samozavestno ozre po Milanu: iz blagajne izskoči predal s skrbno zloženimi bankovci.

Šone ne more obrzdati zadovoljstva: pomembno dvigne obrvi in se samovšečno zareži:

— Si videl! Gangster!

Milan mu vrne zbegan nasmeh in že nestrpno seže v predal:

— Dajva! Greva!

— Čakaj, pravi Šone. — Še natakarej predal.

Milan osuplo dvigne roke. Šone se mimo blagajne stisne za točilno mizo in jame odpirati predale. V prvih dveh najde za obito pločevino

samo mokre cunje, odpirače, zamaške, umivalno gobo in čistilne prtiče, da vse skupaj prikrajšano zmeče po tleh. Tretji predal je zaklenjen. Šone se spet razvedri in pomežikne Milanu, nato se razvname:

— Kaj čakaš! Poberi, kar je papirja. Drobiža ni treba! Pleh se za gangsterja ne šika.

Tinka — prežeta od zavratnega nočnega hladu — si gnete ramena in podhrteva, medtem ko ji ob boku pozvanja na komolec obešena torbica. Že zdavnaj je sita vsega. Z mokrega, ponesnaženega pločnika pred gostilniškimi vrati se umakne na stran, v temo, proč od gostilniških oken, izza katerih skozi zavese proseva medla svetloba.

Cesta na levi je tiha, temna, le daleč nekod je slišati osamljene korake. Pred hotelom na klancu, kjer trepeče svetlobni napis TURIST, se prikaže možak, ki prečka cesto in se zgubi nazaj v stransko ulico. Z desne, od železniške postaje za vogalno hišo sije čez streho boleča svetloba fluorescentnih svetilk. Z visokega razglednega stolpa gleda svetla ura. V tišino zasope lokomotiva, na tirih se ječe premaknejo vagoni in se v dolgi navezi jamejo zvonko odbijati drug od drugega. Noč razpara oster brlzig železničarske piščalke. Pročelje strnjenih hiš onkraj ceste je domala v temi. Luč je samo še za dvema ali tremi okni v nadstropju, za tesno zaprtimi oknicami, od koder uhaja v noč skozi ozke reže. Spodaj, v pritličju svetijo na pločnik izložbena okna trgovine s kolesi in kolesarskimi potrebščinami.

Tinka stopica na mestu, si pregneta ramena in se v strahu ozira zdaj sem zdaj tja. Od hotela sem je nenadoma spet slišati korake in takoj nato še nekaj nerazločnih besed. Dva možka v živahnem in glasnem pomenku, pretirano zgovornih rok, da sta videti kakor v prepiru. se prikažeta na pločniku onkraj ceste. Malce sta opita. Pred razsvetljenim izložbenim oknom prvi, mladeniško opravljen v črn pulover in prešerno razpetega suknjiča, ujame drugega za rob balonskega plašča in ga zadrži. Oba obstaneta in se zagledata čez cesto, proti Tinki. Možak v balonskem plašču, od katerega mu opleta pas, noče izgubljeni časa, toda prvi se zvedavo spusti s pločnika.

Možak v balonskem plašču naveličano zakrili z rokami:

— Kaj boš spet, Štef?! Pojdiva!

Toda Štef čuti vino ravno toliko, da je podjeten in trmast:

— Čakaj, tule je nekaj ženskega.

— Jaz grem.

— Čakaj, nekaj ženskega.

— Jaz grem.

Možak v balonskem plašču vtakne roke v žep, zakorači ob hišah in si potihem zažvižga.

Štef si oslini usta in radovedno, bolj za svojeglavo zabavo napravi nekaj počasnih, prevzetno gugavih korakov proti dekletu. V temi sredi cestišča obstane in jame žmirkati z očmi:

— Kako je zdaj, punca? Tudi ti piješ?

Tinka poblisne po možaku v balonskem plašču; rajši bi imela opraviti z obema, kajti dveh se ji ne bi bilo treba bati, toda možak v balonskem plašču gre svojo počasno pot in si z dolgočaseno požvižgava. Dekle spusti roke ob telesu in odrevenelo odstopi za korak. Toda Štef stoji na mestu in čaka na odgovor, tako da dekle v hipu pozabi na nevarnost in spogledljivo, priliznjeno prikima:

— Tudi.

Štef pogleda po gostilniških oknih, prisluhne in svareče dvigne prst:

— Lažeš!

— Nič ne lažem.

— Lažeš! Vse vidim: nekaj gostilniškega, ampak ne točijo več. Hkrati prisluhne korakom za hišo in se ozre.

Izza hišnega vogala stopita Šone in Milan. Nista se zaletela in zdaj Šonetu komaj opazno zastane korak, vendar se domala v istem že obvlada; zapne si suknjič in mimo Milana, ki rajši previdno zakorači na cesto, stopi naravnost proti Tinki.

Štef glumaško dvigne roke:

— Pardon! Še.

Obrne se za možakom v balonskem plašču in zakliče:

— Bore! Bore! Nazaj! Tule je še odprto!

Bore obstane in preneha žvižgati, nato nejevoljno zamahne, ujame pas in gre svojo pot.

Šone pristopi k Tinki in jo vzame v zaščito:

— Kaj je zdaj?

Štef se malce zmede. V zadregi poblisne po Milanu, ki stoji na cesti za njegovim hrbtom, stopi na stran, da ima fanta pred očmi, pravi:

— Nič. Pila sva, zdaj pa cepec noče več.

— Prav ima. Domov se zgubita.

— Zakaj?

— Čas je že.

Šone oblastno potisne Tinko predse in Štefu obrne hrbet. Za njim se nemudoma prestopi tudi Milan in vsi trije na videz lagodno, ko da se jim pravzaprav nikamor ne mudi, zakoračijo po cesti navzgor.

Štefu pri tej priči zraste pogum:

— Jaz grem, kamor hočem.

Šone mu ne odgovori. Z Milanom in Tinko se stisne v gručo in vsi trije nadaljujejo pot potuhnjeno povešenih glav, medtem ko se spotoma neopazno prerivajo in vzpodbujajo med seboj z neuravnovešenim klatenjem rok. Štef jih za zdaj še ni spregledal, toda treba je čimprej in previdno odnesti pete, kajti kakršen koli preplah ali naglica bi jih utegnila izdati. Šone v težka zadrževani napetosti peha Milana in Tinko naprej, predse, medtem ko se sam oprezno ogleduje čez rame.

Bore se niže doli na cesti ustavi.

Štef prevzeto gleda za Šonetom in pravi:

— Jaz grem, kamor hočem.

Obrne se za Boretom, mu pomaha in odkolovrati okrog hiše. Takoj nato je spet na cesti in ves iz sebe jame klicati prijatelja z nerazložljivim mahanjem rok; odkril je nezaslišano zanimivost in zdaj mu mora to na vsak način pokazati.

— Bore! Bore! Nekaj roparskega! Vlom!

V nadstropju onkraj ceste se sunkovito odpre polknica, priletel moški se obesi čez okenski prag in se kar na slepo zadere navzdol:

— Kaj je tam doli?!

Štef se obrne navzgor in z razigrano ustrežljivostjo pojasni:

— Vlom!

— Kakšen vlom?!

— Kakšen! Gostilno so izropali! Štef se zasmee, se udari po kolenih in zakliče po cesti proti železniški postaji, zdaj že naravnost roteče: — Bore! Bore!

Moški na oknu ga nezaupno prevpije:

— Izropali! Kdo?!

— Trije! Tule gori. In spet: — Bore! Bore!

Na njegovo vpitje nastane v ulici trušč. V poslopjih onkraj ceste se najprej prižge nekaj luči, nato jamejo ljudje vsevprek odpirati okna in loptutati s polknicami. Na mansardi se skloni čez strešnike bleda, prestrašena ženica. Portal zraven izložbenega okna se odpre na stežaj, na cesto zaletavo pridirja moški v površno opasani domači halji, se na cesti prestraši in se vrne nazaj za vrata. Za njim privihrata ven dva na pol gola otroka in tri, štiri mačke, ki se razbežijo po ulici. Dva železničarja pred železniško postajo spremenita smer in jo z Boretom vred zavzeto ubereta proti gostilni. Mlajša ženska v spalnih srajci v drugem nadstropju prikliče na okno še moža.

— Kaj je, zaboga?!

Zdaj odgovarja že moški na oknu:

— Kaj! Spet tatvina! Ljudje kradejo kot srake!

— V gostilni?!

Ženica na mansardi pobožno sklene roke:

— Moj bog! In to pri belem dnevu!

Soprog v drugem nadstropju se obesi čez ženin hrbet in pogleda navzgor:

— Kakšnem dnevu! Saj je vendar noč. Saj je vendar sredi noči.

Nekdo se zadere nad Štefa na ulici:

— Kaj potlej še čakate?! Po milico!

Šone, Tinka in Milan — k sreči že na vogalu stranske ulice — skočijo na stran in se vzdolž redkega drevesnega nasada brezglavo poženejo navzdol. Tinka na svojih visokih petah lovi nestanoviten korak, tako da se opoteka med drevesi in ji v strahu pohaja sapa. Omagano se duši, ko se ji noga v stopalu zvije in klecne, da pade po tleh in spodvitih nog do kraja nemočno zahlipa. Milan se v skoku obrne, jo zagrabi pod pazduho in potegne kvišku, toda dekle zajoka:

— Čevelj!

— Ga že imam!

Milan plane po čevlju, strga s Tinkine noge še drugega in povleče dekle za sabo.

Medtem je Šone v divjem diru že spodaj, na razsvetljenem križišču, kjer na vogalu parkira avtomobil. V naletu se ujame za rob prednjega blatnika in srečno zavije v sosednjo ulico, ko se spotakne, ujame in pohiti nazaj:

— V avto!

Odsune vrata in plane za volan, izvleče iz suknjiča šop ključev in izbrska iz njih stikalo. Tinka priteče z druge strani in hlipaje omahne zraven njega, medtem ko se Milan posadi na zadnji sedež. Šone ujame stik, prižge žarometa in požene.

V ostrem loku vrže Mercedes na pločnik in nazaj na cestišče. Ostri prameni svetlobe potipajo po gradbišču in na drugo stran, po vrtni ograji in tihotni stanovanjski hiši, nato se usmerijo po ulici, naravnost v pročelje tiskarne, ki zapira zakotno ulico. Trije ali štirje ljudje zastanejo na pločniku, dva zaljubljenca, ki sedita na podrtni ograji, osuplo vstaneta in skočita vsaksebi. Avto obvladano zdrvi mimo njiju do tiskarne in se za poslopjem mestnega kopališča zgubi na levo.

Milan kleči na sedežu in napeto gleda skozi zadnje okence. Z njegove desne švigne mimo tovornjak in razen njegovih drobnih, naglo

se oddaljujočih lučk na dolgi, ravni cesti ni videti ničesar. Zadaž nekje se odsvita mesto.

— Nobenega!

V neutošljivem Tinkinem hlipanju fanta skoraj ni slišati in Šone se živčno ozre:

— Je kdo ali ni nobenega?!

— Ne divjaj več toliko! Nobenega ni!

Šone prestavi sklopko v manjšo brzino in zdaj, ko je najhujša nevarnost tako rekoč mimo, ga hipoma oblije znoj. Toda še preden se utrujeno zlekne nazaj in oddahne, že izbruhne in razjarjeno zamahne proti Tinki. Dekle prestrašeno vrisne, odskoči, z ramo natre steklo in si zakrije obraz:

— Kaj sem pa jaz kriva?!

— Ti! Kdo pa?! Šone ujame volan in vso svojo jezo pretoči v krčevito stiskanje krmila. — Stojiš sredi ceste! Goska! Veš da se bo potlej vsakdo obregnil vate!

— Kaj sem pa mogla, če je prišel in začel...

Šone neuklonljivo gleda predse po cesti in si besno kima:

— Kaj si mogla! Prestavila bi se za kakšen korak in mu obrnila hrbet. To menda moreš?!

Milan poseže vmes:

— Ne zijaj nanjo! Nič ni kriva! Midva bi morala mimo in bi bilo vse lepo v redu. Ti si se začel zaletavati vanj.

Dekle, ne da bi v hrumenju motorja fanta sploh razumela, se objokanega obraza ozre čez sedež:

— Kaj se pa ti mešaš!

Šone se zakrohota, nato jezno nadaljuje:

— Nič ni kriva! Ona ni nič kriva! Jaz sem kriv. Sovražno ošine dekle in pravi čez rame proti Milanu: — Boš že videl, kdo nas bo pokopal! Jaz že vem. Že prej ni bila nikoli za nobeno rabo.

Tinka posmrka in znova zajoka, toda Šonetu je njena cmeravost kaj malo mar; ukazovalno pravi Milanu:

— Poglej spet!

Milan se iz kljuboavnosti niti ne ozre in de:

— Nič ni.

Avtomobil zanesljivo drsi po betonski cesti. Pred ovinkom se iz teme zasveti prometni znak in avtomobil zavije, medtem ko prameni žarometov za kratek hip planejo s ceste in med drogovi telegrafske napeljave obsvetijo prostrano, turobno polje in nekaj nizkih, oddaljenih hiš. Nato znova potipajo po cesti, preskočijo klanec in slabotno obsvetijo še gozd za njim. Na klancu ujamejo težak tovornjak s pri-

kolico. Avto švigne mimo njega s polno prižganimi svetili, da si šofer za steklom visoke kabine zasenči oči in zakolne:

— Verfluchte!

Pomočnik zraven njega se predrami in strese z glavo:

— A! Was machst du?

Karel stopi iz temnega stopnišča v predsobo, zaklene vrata in se — čimdalje od mokrega zidu — po najedenih podnicah stisne mimo vodovodnega lijaka in omare. Šele pred sobnimi vrati prvič obstane. V kuhinji še zmerom gori luč in v predsobo je slišati nerazločno mrmranje očeta in Rozalije, da se trpko posmeje in prikima; nekaj podobnega je pravzaprav pričakoval.

Prekorači prag in se kar v temi sprehodi po sobi. Čez čas otipa stikalo in prižge luč. Postavi se pred odprto okno, stoji in dalj časa duši v sebi nemir, ki ga je prinesel z ulice, nato zapre okno in se znova sprehodi. Mimogrede vzame z mize konjička, ga preloži iz roke v roko, gre nekajkrat z njim po sobi po dolgem in počez in ga položi nazaj na mizo. Pobere časopis, ki leži na tleh, ga razgrne in se spusti z njim na posteljo. Čita in na vsake toliko — kadar koli naraste mrmranje v kuhinji v glasen pogovor — dvigne glavo iznad časopisa in potegne na uho, čeravno ni slišati ničesar razločnega.

Stari in Rozalija sedita pod nizko obešeno lučjo, vsak na svojem koncu mize. Ženska se sklanja nad zamaščen zvezek in z okorno roko zapisuje vanj števila, ki si jih sproti trudoma brska iz spomina. Prav tako trudoma jih tudi sešteva, medtem ko ji prosta roka negibno leži na usnjenih platnicah, v katerih so zloženi bankovci. Upokojenec jo gleda izpod težkih vek, ki jih zdaj pa zdaj omagano povesi in zakinka, vendar kaj kmalu spregleda in spet neutrudljivo razpreda svoje misli.

Na lepem se zgane iz odrevenelosti in pravi:

— Saj, saj... Najbrž je še boljše tako. Ti bi si že našla dedca in jaz bi bil na stara leta spet sam.

Rozalija pregiba ustnice, sešteva in s svinčnikom zamišljeno sledi številkam na papirju: najprej po vrsti navzdol in nato še navzgor.

Z njo jame samogibno računati v sebi tudi stari in čez čas vpraša:

— Koliko let sva že skupaj? Osem?

— Ne vem, se obregne Rozalija; glasno izgovorjena številka jo je premotila, da mora z računom začeti znova. — Jaz jih ne štejem.

— Dobro, naj bo sedem, povzame stari. — Sedem let že živiva skupaj in nikdar se nisva pričkala. Tisti čas, ko je bil fant v zavodu, sva se imela celo fletno, zdaj pa kakor hočeš...

Ženska ježno pogleda iznad zvezka.

— Kaj bom z vami, vas vprašam?! pravi surovo, da bi imela končno mir. — Še najbolj srečna sem, ko vas ne vidim.

Upokojenec ji prikima in se niti najmanj ne zmede. Za nekaj časa umolkne in potrpežljivo gleda, kako Rozalija pregiba ustnice in računa, nato utrujeno zapre oči in prepričljivo pravi:

— Te bo že še spametovalo!

Vstane in v zapozneli užaljenosti stopi okrog mize:

— Ti kar čakaj, da spet kdo pride. Ti kar čakaj, kar daj, ampak zdaj bi že lahko vedela... še nobeden ni prišel dvakrat!

Ženska — še vedno globoko v svojih mislih — odvrže svinčnik, vzame v naročje usnjene platnice in skrbno prešteje bankovce. Nejeverno pomisli, pazljiveje prešteje denar še enkrat in zine:

— Ne vem, sem se zmotila ali kaj...

Oslini prste in spet pozorno prelista bankovce, nakar osuplo spusti roke v naročje in nekaj časa ne pride do besede.

— Kaj je? zaskrbljeno zaživi stari.

— Predvčerajšnjim sem jih preštela, de Rozalija, bleda od začudenja in tesnobne slutnje, — bilo jih je točno sedem. Zdaj sem računala in spet pride točno tako, jurja pa ni. Odpre platnice proti staremu in zalista po bankovcih: — Na, pogledjte! Samo šest jih je.

Stari dvigne roke kakor v obrambo:

— Kaj jaz vem! Jaz ti ga prav gotovo nisem vzел.

Rozalija se polasti zvezka in jame znova računati.

— Vem, vi ne, pravi med seštevanjem, — ampak niste samo vi v hiši. Onemu, doda in pokaže z glavo proti sobi, — pa kaj takega ne bi bilo prvič.

— Uračunati si se morala, pravi stari.

— Ni ga, de Rozalija in z ihto zapre zvezek. — Ni ga, pa ga ni!

Stari potegne glavo med ramena in obstane pred njo z nedolžnim, nevednim obrazom: s tisočakom res nima nič skupaj. A dlje kot stoji, bolj je videti, da si s sključeno, nebogljeno držo nalaga na pleča tudi del krivde: tisočaka in in — če že nič drugega — ga ne more vrniti. Rozalija se z zvezkom na kolenih drži užaljeno in — zagotovo okradena — niti ne tuhta, kam bi se denar lahko založil.

Karel zavzeto prebira časopis in natrgane liste zbira po vrstnem redu. Z naslovno stranjo razgrne časopis po postelji in z zanimanjem poleže zraven njega.

Stari stopi iz kuhinje, negotovo postoji v predsobi in nazadnje z vprašanjem na ustih pogleda v sobo. Zagleda fanta s časopisom, po-

goltne zastavljeno besedo in molče stopi mimo njega. Z vsiljivo mislijo se sprehodi med pohištvo in kradoma pogleduje po Karlu, vendar z njegovega hrbta ne more razbrati ničesar. Nekaj časa se trapi s podtaknjenim sumom in išče primerno besedo, nato nadložno jame predstavljati stole okrog mize.

Fant ga niti ne pogleda in pravi:

— Spat se spravi, spat!

Odvrže časopis na mizo, pretegne ude in si odgrne posteljo. Nekajkrat glasno in široko zazeha, pristavi enega izmed stolov malo bliže k postelji in izprazni nanj hlačne žepe: robec, cigarete, ustnik, vžigalice in glavnik. Obesi suknjič čez stol, si razpaše hlače, počene in si jame razvezovati čevlje.

Stari preleti predmete na stolu in zine:

— Nimaš nobenega dinarja?

Karel razrahlja vezalke.

— Imam.

Upokojenec stoji za mizo in se skoraj ne upa ganiti.

— Da si nisi sposodil jurja od Rozalije?

— Jaz?! se zavzame Karel. — Ne.

Spusti vezalko iz rok in od spodaj navzgor poblisne po starem. Ujame njegov nezaupni pogled in utrne se mu živa pomisel, toda sprva je vse preveč medla in ji ne more verjeti. Bedasto odprtih ust se zazija v starega. Nato se okorno pobere na kolena in se počasi zravna, kakor da mu telo veže zataknjena misel. Postavi se pokonci in se mu vse bolj in bolj svita, toda namesto da bi se do kraja zjasnil, se nenadoma surovo pomrači:

— Sposodil?!

Zgrabi suknjič in si ga vrže čez rame, pograbi s stola cigarete in vžigalice in divje pravi staremu:

— Sposodil, ne res?! Sposodil! In hipoma že ne ve, kaj naj stori od užaljenosti in gneva. S stola pobere še robec, ustnik in glavnik in vse skupaj pobaše v žep. Ustnik mu zleti po tleh, vendar tega niti ne opazi. Pobere se ven in besno ponovi skozi zobe:

— Sposodil! Sposodil!

Na cesti si najprej s tresočimi rokami prižge cigareto in potegne dim globoko vase. Dim se mu v pljučih zatakne in popade ga silovit kašelj, da se omagano nasloni na zid. Čez čas, kakor hitro si opomore, si odrezavih gibov opasa hlače, zapne suknjič in se razvezanih čevljev naglo odpravi med hiše.

Ko da natanko ve, kam hoče — naglo prečka Grajski trg. Ustavi se tik pred okni kavarne Astoria, si na steklu zasenči oči in pogleda v temačen lokal. Luč v kavarniški kuhinji osvetljuje samo tri, štiri najbližje mize in še nekaj kavarniških stolov, ki so poveznjeni nanje, toda fantu je očitno kuhinjska luč čisto dovolj: od okna se nemudoma odpravi do vhodnih vrat.

Gre skozi vežo, v katero iz dancinga za opetimi vrati vdira zvenket kozarcev in trušč pijanih ljudi in plesne glasbe, mimo obešalnikov, težko navešenih z oblačili, med katerimi dremlje garderoberka v copatah. Stopi naravnost v temačno kavarno in se razgleda. Natararji v zgornjem koncu lokala zlagajo stole na mize, za njimi se prestopa snažilka z mokro cunjo na omelu in briše tla. Fant iz teme kar na slepo pomaha natararjem in ob kavarniški kuhinji zavije v hodnik, ki vodi vzdolž lokala.

Vstopi v majhno, zakajeno sobo, ne da bi ga kdor koli opazil. Takoj za vrati ga zapahmeta dim in težak, sprijen zrak, da se mu zasolijo oči. Jezljivo strese z glavo.

Za tremi, dodobra razmaknjenimi mizami pridno tleskajo s kartami. Igrajo v glavnem mlajši ljudje: poklicni nogometaši in boksarji v trenirkah in z brisačami okrog vratu, kakor so prišli s treninga. Zraven njih je še nekaj kibicev, ki vztrajajo na nogah in se med igro selijo od igralca do igralca. Po naslonih gostilniških stolov visijo aktovke in pomečkani suknjiči, tu in tam tudi nogometni čevlji ali boksarske rokavice. Natarar — trenutno brez dela — tudi sam hodi od mize do mize in zavzeto sledi igri.

Karel — prej ko slej še vedno razdražen in odljuden — potegne izza zida stol in se molče posadi za najbližjo mizo.

Na golo ostrizen pobalin večče razdeli karte, pobere svoje na dlan in si jih s strastno podvito ustnico odkrije tik pred nosom. Dobro si jih je oddelil in že veselo pomežikne Karlu:

— Pozdravljen!

Karel mu vrne mrk pogled, nič drugega. Brez posebnega zanimanja gleda čez rame železničarju, h kateremu je prisedel. Sosed si mane potne roke, se nervozno preseda in v spozabi suva v železničarsko torbo, ki stoji pod mizo. Hkrati pogleduje na karte in na zapestno uro; očitno se mu mudi v službo, toda vse preveč je že zaigral, da bi zdaj kar šel.

Pobalin nebrzdano uživa nad svojimi dobrimi kartami in — zanesen z uspehom pri igri — se znova obregne v Karla:

— Kaj pa ti?! Sploh ne govoriš več? Pozdravil sem te menda!

Karel si prižge cigareto:

— Kaj mi bo tvoj pozdrav!

Poba spričo njegove ošabnosti zakrili z lažno navdušenostjo:

— O, o. Pa ne, da si zadel na loteriji?! Potlej daj, da te oberemo!

Karel potegne iz cigarete in puhne v zrak, kakor da fanta sploh ni slišal. Najrajši bi videl, da bi ga vsi skupaj pustili lepo v miru: si bo že sam našel odduška. Toda presesti se zdaj že noče, temveč samo naroči:

— Deci slivovke!

— Natakarak! zakliče še pobalin. — Deci slivovke! Poba je zadel na loteriji!

Natakarak — prvi trenutek nejeveren in zmeden — na fantov glas pohiti.

Ostala dva igralca — nadušen možak, odprtih, brezzobih ust in fant v trenirki s številko 7 — se z zanimanjem ozreta po Karlu. Še železničar ga kratko pogleda čez rame in se nedoločno nasmehne.

Pobalin nenadoma vse skupaj prižene k igri:

— Dajmo, dajmo! Niti vložili še nismo!

Železničar posname s svojega kupčka kovanec za deset dinarjev in ga s kartami vred razdraženo odsune na sredo mize:

— Tule imaš! Spet ne morem zraven!

Fant s številko 7 vrže kovanec, da zviška zazveni na mizo:

— Tudi jaz ne.

Njemu se zasoplo pridruži še možak:

— Ne morem. Tudi jaz ne.

Pobalin tišči svoje karte na prsi in se prepadeno ozira po soigralcih. Prvi hip kar ne more verjeti, da so vsi odstopili, nato razkačeno odvrže karte, plane na noge in brez besede odide. Toliko da se v vratih za hip obrne:

— Vas gleda! Kadar koli mi pade dobra karta, ni nobenega, da bi šel zraven.

Železničar besno pograbi kovanec in ga zaluča za njim, toda pobalin se pravočasno skloni in smukne v hodnik. Kovanec prileti v vrata in zazveni po tleh. Železničar odrine stol in se jame čez torbo nerodno spravljati izza mize, da bi pobalina ujel.

— Čakaj! ga zasoplo zadrži možak. — Toliko ti spet ni odnesel.

— Kdo pa?! zareži železničar. — Oskubel me je in zginil!

Vmes poseže še fant s sedmico:

— Pomiri se! Na mizi so trije kovači za odpiranje! Takoj se lahko spet nabere.

Železničar sede in odsune karte do možaka, naj jih zmeša za novo partijo, vendar se še ni do kraja unesel:

— Kaj bomo v treh! V treh je dolgčas.

Fant s številko 7 pocuka Karla:

— Greš zraven?

Karel odkima, ne da bi ga pogledal. Ob mizi je obstal natakár s cockto, slivovko in konjakom in fant mu sname s pladnja kozarec slivovke, ga zlije vase in položi nazaj na pladenj, da natakár, ki ga zanima prepír, tega niti ne opazi. Fant v trenirki, ki še ni odvrnil pogleda od Karla, vpraša na pol v šali na pol zares:

— Ti, da ti ni kdo umrl?

— Zase se brigaj! mu odvrne Karel in se od železničarja s stolom vred potegne za možakov hrbet, da ne bo nikomur v spotiko.

Za sosednjo mizo se vname nov prepír, toda možak je karte že razdelil in tako svaje ni nikomur kaj dosti mar. Fant s številko 7 razmakne strnjene karte in se z njimi nevšečno počehlja za ušesi; tudi to partijo bo samo gledal. Medtem železničar ne počaka niti toliko, da bi videl vse karte, ko že seže po denarju:

— Odpiram! — In k trem priloži še tri kovance.

— Jaz sem zraven, zasope možak in udari s tremi desetaki ob mizo: — Koliko kart še hočeš?

— Še dve.

Možak mu oddeli še dve karti in jih prav toliko položi tudi k sebi. Na lepem zadobi igra svoj čar in oba se zanalašč zamujata precej delj, kot bi bilo treba. Drug pred drugim skrivata karte za tesno sklenjenimi prsti, gledata nanje strmo navzdol in jih počasi — kakor da nameravata mrzlični občutek negotovosti zavleči v neskončnost — razmikata. Naposled oba otrdita in se zagledata drug v drugega s topimi, čimbolj nedoumljivimi obrazi.

— Višam! pravi železničar. — Še sto din!

Možak medtem vse dodobra preceni in že misli, da je razbral vse, toda nazadnje spet nič ne ve; karte so karte.

— Še pet sto! se zaleti.

Železničar — s kartami tesno na prsih — prešteje bankovce pod svojim kupom kovancev in vse skupaj za konec spodnjega stotaka prevzetno zapelje na sredo mize:

— Še osem sto petdeset! Vse, kar imam.

— Plačam, de presenetljivo suho možak in odšteje.

— Pokaži! veli železničar razoroženo.

Možak zasoplo pokaže tri dame.

— Že, že, zaživi železničar, — ampak tile trije cesarji so malo več! Pokaže tri kralje in potegne denar k sebi.

— No, zdaj sem na svojem, pravi in se razleze v nasmeh, vendar brez pravega olajšanja: z dobitkom se mu je igralska strast podvojila in za zdaj še ni nič zanesljivo njegovega. Raztreseno pogleda na zapestno uro in se malce strezni: — Na kakšnem svojem! Zamudil sem šiht.

Fant s številko 7 vtem že potisne karte predenj:

— Mešaj!

— V treh je res dolgčas, ugotovi nadušni možak in pocuka Karla:
— No, greš ali ne greš?

Karel odkima. Pomalem ga daje žganje in povrh tega še kaže, da ga kvartopirci ne bodo več pustili v miru, zato rajši vstane. Kakor hitro se postavi na noge, mu žganje še močneje plane v glavo, toda slabo mu je kvečjemu od zadušnega zraka. Nekajkrat se mu zoprno spahne. Z roko si potegne čez rosno, razneteno čelo, nakar se potegne do vrat in čez prag.

Na pločniku pred kavarno se najprej nadiha svežega zraka.

Karel utrujeno stopi v predsobo. Med potjo ga je zažejalo in zdaj pri priči odpre pipo, se nasloni na vodovodni lijak in prepusti roke blagodejnemu curku mrzle vode. Tudi vlažni zid mu očitno dobro de. Sloni, ko dvigne pogled in se na dolgo zagleda skozi steklo kuhinjskih vrat, za katerimi še vedno gori luč. Prisluhne in ujame klobčič težko razumljivih glasov, ob katerih ga spreleti zloben drget. Od vodovodnega lijaka se premakne do omare, toda omara je zaprta in v hipu se razbesni: s prsti zagrebe za vratnico in jo nasilno odtrga navzven. Naglo pretakne police in potegne iz nje steklenico z vinom.

Oče odpre kuhinjska vrata in osuplo pogleda v predsobo:

— Kaj za vruga počenjaš?!

Karel razkačeno zakriči na ves glas:

— Kradem!

Steklenico dvigne do ust in jame piti z lakotnimi požirki.

(O d l o m e k)